

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

*Η GISMONDA ΤΟΥ SARDOU καὶ ἡ JOYKISSA ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ τοῦ
Κλ. Παγκαδῆ.— ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἐξεθέμεθα ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει ὅσα ἐγένοντο προοίμια τῆς πρώτης διδασκαλίας τοῦ νέου ἔργου τοῦ Sardou, τῆς Gismonda, μετὰ ιστορικῶν σημειώσεων τῆς ἐποχῆς, εἰς ἣν ἀνάγεται τὸ δράμα. Ἐκ τούτων δὲ φανερόν ἐγένετο οἷον θόρυβον προὔκάλει τὸ νέον ἔργον τοῦ ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων τῆς Γαλλίας δραματικῶν καὶ μύστου δεινοῦ τοῦ θεάτρου, θόρυβον, ὃν διεδέξαντο τὰ ἐγκώμια ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ τὴν ὑπόθεσιν ἐν Ἀθήναις ἔχοντος δράματος, ἐφ' ὧγαλάτης κριτικὸς ὁρθῶς παρετήρει «ὅτι τὸ τελικὸν αἰσπᾶς ἐτι δόξαν προσκομίσατο τῷ Sardou καὶ ταυτοχρόνως καὶ τῇ Σάρρα Bernhardt, ἥτις ἀρθεῖσα ἐν τῇ Fédora, ἐν τῇ Théodora καὶ τῇ Tosca εἰς αἰθέρια ὕψη, παρίσταται ἐν τῇ Gismonda προσελάσασα εἰς τὸ τέλειον καὶ πραγματώσασα τὸ ἐντελὲς ἰδανικὸν τῆς δραματικῆς καλλιτέχνιδος».

«Οὐδεμία ἀνάγκη, λέγει ὁ Sarcey ἐν τῇ περὶ τῆς Gismonda ἐπιφυλλίδι αὐτοῦ, νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς καταπληκτικῆς ἐπιτυχίας, ἥς ἔτυχε τὸ ἔργον τῇ πρώτῃ ἑσπέρᾳ. Πᾶσαι αἱ ἐφημερίδες διελάλουν αὐτὴν τῇ ἐπιούσῃ. Δὲν θὰ εἶπω ὅτι ἐγένετο ὑπερβολικὴ· ἴσως ἥτο κατὰ τι ἀνωτέρα τοῦ ἔργου τούτου, ὅπερ αὐτὴν προὔκάλει, ἀλλ' οὐδὲν μέγα κακὸν ἐν τούτῳ». Τοιοῦτο τὸ προοίμιον τῆς κριτικῆς τοῦ πρυτάνεως τῶν κριτικῶν Sarcey περὶ τῆς Gismonda, ἥτις ἀναπολεῖ αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου Κορνηλίου Don Sanche. Μνησθέντες ἐν τῷ προτέρῳ φύλλῳ τῶν ιστορικῶν γεγονότων τῆς φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι πρὸς ἃ συνδέεται τὸ δράμα, περιττὴν ἡγούμεθα τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπάνοδον, τοῦ Sarcey μάλιστα λέγοντος τάδε: «Κατὰ τίνα ἐποχὴν συμβαίνει αὐτὰ, ἥτοι τὰ κατὰ τὴν δούκισσαν τῶν Ἀθηνῶν; Ὁμολογῶ ὅτι τοῦτο μοι εἶνε ἐντελὲς ἀδιάφορον. Εἶπον ἡμῖν ὅτι ὁ Sardou ὑπεβλήθη εἰς μακρὰς καὶ ἐπιμόνους ἐρεῦνας, ὅπως ἀποκαταστήσῃ ὁ τι καλοῦσι «le milieu». Ἐχει δίκαιον, διότι ἡ ἐργασία αὕτη διασκεδάζει αὐτόν, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἐργασία ἀνωφελὴς ἐν τῷ θεάτρῳ. Ἡ σκηνή, κατ' ἐμέ, ὑπόκειται ἐν Ἀθήναις τιδὶ χιμερικαῖς, κατὰ ἐποχὴν μυθῶδη, περὶ ἥς οὐδὲν γινώσκω καὶ περὶ ἥς θὰ πιστεύσω πᾶν ὅ, τι εὐαρεστέσθαι νὰ μοι παράσῃ, ὅπως πιστεύσω, ὁ ποιητής. «Ὁ, τι ζητῶ εἶνε ὅπως τὸ θέαμα, ὑποσχεθέντος μοι ἔργου θαυματιοῦ (pièce à spectacle), ἢ τερπνὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς. Εἶπωμεν ἀμέσως: οὐδὲν ἔχομεν ἐν τῷ ἔργῳ τὸ πληκτικόν. Ἰδοὺ ὅ τι εἶνε ὅλως ἐνδιαφέρον ἐμοί, ἐμοί τῷ δημοσίῳ, ὅπερ δὲν γινώσκει τὴν ἱστορίαν, τὴν ἱστορίαν αὐτὴν τοῦλάχιστον. Ἀνέμενον παραμύθιον (conte bleu), καὶ δόξα τῷ Θεῷ ἡ Gismonda εἶνε τοιοῦτον».

Ἀντεγράψαμεν ἐνταῦθα τοὺς λόγους τούτους τοῦ πρυτάνεως τῶν κριτικῶν, ἵνα ὑποδείξωμεν ὁπόσῃ νῦν σημασία ἀποδίδεται ἐν τῷ θεάτρῳ περὶ ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ ἅμα φανερώσωμεν τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ τοιούτων ζητημάτων, διότι πολλάκις καὶ παρ' ἡμῖν παρίστανται ταῦτα καὶ διάφοροι ἐκφέρονται γνώμαι, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ παραδόξοι. Τούτου

ἕνεκα ὀφείλει τις γράφειν περὶ δράματος καὶ θεάτρου νὰ παρακολουθῇ τὰ ἐκάστοτε δημοσιευόμενα ὥσπερ ὁ εἰς εἰδικὸν κλάδον τῆς ἐπιστήμης ἀνήκων ὀφείλει νὰ παρακολουθῇ τὰ δημοσιευόμενα περὶ θεμάτων τοῦ κλάδου αὐτοῦ. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Lemaitre, ἐπίσης μηδὲνα ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ ἱστορικοῦ μέρους, περιοριζόμενος δὲ μόνον εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ δράματος ὡς ἔργου τοῦ θεάτρου καὶ εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς περὶ αὐτοῦ γνώμης ἀνεξαρτήτως τῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας ἢ μὴ.

Τὸ δράμα τοῦ Sardou, ὡς γνωστὸν ἐξ ὧν καὶ ἐν ταῖς στήλαις ταύταις ἐγράφησαν, κατ' ἀρχὰς ἔφερεν ἐπιγραφὴν ΔΟΥΚΙΣΣΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ (Duchesse d'Athènes), ἥτοι τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν, ἣν ἔχει τὸ ἐν τῷ δραματικῷ ᾄδῳ τῷ προκηρυχθέντι ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων καὶ βραβευθέντι κατὰ τῷ 1888 ἐν Ἀθήναις ἔργον τοῦ κ. Κλ. Παγκαδῆ. Τοῦ τελευταίου τούτου δὲ διαμαρτυρηθέντος δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ τῇ συντάξει τοῦ ἐν Παρίσις Journal des Débats, ὁ Sardou μετέβαλε τὴν ἐπιγραφὴν καὶ ἐδάπτει τὸ ἔργον τῷ κυρίῳ ὀνόματι τοῦ πρωταγωνιστοῦντος προσώπου, τῆς δούκισσας τῶν Ἀθηνῶν, Gismonda. Τοῦ τε δράματος τοῦ κ. Κλέωνος Παγκαδῆ καὶ τοῦ κ. Sardou ἐκ τῆς αὐτῆς περιόδου ἱστορικῆς σελίδος ὁρμωμένων καὶ ἐν τιδὶ σκηναῖς ταύτιζομένων, διαφερόντων ὅμως κατὰ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων, θὰ ἀντιπαραβάλλωμεν τὸ ἐν ἔργον πρὸς τὸ ἔτερον καὶ θὰ καταδείξωμεν τὰς ὁμοιότητας καὶ διαφορὰς αὐτῶν. Ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν τούτῳ ὑπ' ὅσιν ἔχομεν τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου τοῦ Παγκαδῆ, ἥτις φέρεται ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν ἑλλανοδικῶν τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κ. κ. Α. Ἀναγνωστάκη, Ἐμμ. Δ. Ροῖδου καὶ Ἰ. Κ. Καμπούρογλου, εἰσηγητοῦ, καὶ τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἔργου τοῦ Sardou ὑπὸ τῶν διαπρεπεστάτων κριτικῶν Sarcey, Lemaitre καὶ Fouquier, μὴ ληθθεῖς ἐτι τῆς τοῦ κριτικοῦ τῆς Revue de deux Mondes.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ χώρος νῦν κατελήθη ὑπὸ τῶν περὶ τοῦ μακαρίτου Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας, ἀναβάλλομεν ἐν τῷ ἐπομένῳ τὴν συνέχειαν τῶν περὶ τῶν δῶν ΔΟΥΚΙΣΣΩΝ.

ΧΡΟΝΙΚΑ.— Ἀφίκετο ἐνταῦθα καὶ ἀπὸ τοῦ σαββάτου ποιῆται ἑναρξιν τῶν παραστάσεων αὐτοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ Μνηματῶν ἑλληνικῆς θιάσος ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποκριτῶν κ. κ. Καζούρη καὶ Ποφάντη, προτιθέμενος νὰ ἐκτελέσῃ ἔργα τῶν κωμειδουλῶν παρ' ἡμῖν κληθέντων.

— Προσεχῶς ἀφικνεῖται ἕτερος ἑλληνικῆς θιάσος ἐν ᾧ πρωταγωνιστὴ ἢ τὴν Φαῦσταρ θαυμασίως διαπλάσασα δεσποινὴς Αἰκ.-Βεράνη, ὅπως δώσῃ σειρὰν παραστάσεων ἐν τῷ θεάτρῳ Μνηματῶν.

— Ἀπὸ τῆς παρελθούσης τετάρτης ὁ ἰταλικὸς θιάσος τῆς Ὁμονοίας ἤρξατο τῶν χειμερινῶν παραστάσεων αὐτοῦ. Περὶ τοῦ θιάσου τούτου θὰ ὁμιλήσωμεν ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

Ὁ Διεύθυνος

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πύργον

Τυπολитоγραφεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ